

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни **Мікроекономіка**
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

за темою – Загальна рівновага та економічна ефективність

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 8 від 29.08.2023р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023р.

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол № 2 від 29.08.2023

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат наук з державного управління, доцент **Дементов В.О.**

Рецензенти:

1. Викладач вищої категорії Сумського фахового коледжу економіки і торгівлі,
кандидат економічних наук, доцент **Онiщенко М.Л.**
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент **Виганяйло С.М.**

План лекції:

1. Поняття загальної рівноваги.
2. Ефективність обміну.
3. Ефективність виробництва.
4. Поняття про зовнішні ефекти. Негативні та позитивні зовнішні ефекти.
5. Суспільні блага.

Література:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Підручник: [у 2 кн.] / [С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін.] / За ред. Панчишина С. М., Островерха П. І. К.: Знання, 2019. Кн. 2: Мікроекономіка. 437 с.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. К.: Основи, 2019.- 517 с.
3. Ватаманюк О. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2020.192 с.
4. Веріан Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С. Сухая. К.: Лібра, 2019. 632 с.
5. Економічна теорія: навч. посіб. / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. І. Фролов, О. Ю. Александрова. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 163 с.
6. Економічна теорія: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
7. Економічна теорія: політична економія: Підручник / За ред. С.І. Юрія. Ч.2. Теоретичні основи підприємницької діяльності: мікроекономічний аналіз. К.: Кондор, 2018. 613 с.
8. Карагодова О.О., Черваньов Д.М. Мікроекономіка: Навч. посібник. К., 2017.- 204 с.
9. Косік А.Ф., Гронтовська Г.Е. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 415 с.
10. Кулішов В.В. Мікро-, макроекономіка. Підручник. – К.:Магнолія,2016.484 с.
11. Кулішов В.В. Мікроекономіка : основи теорії і практикум : навч. посіб. - Львів : Магнолія 2006, 2018. - 331 с.
12. Курс мікроекономіки : Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 156 с.
- 13.Мартин О.М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
- 14.Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с.,
- 15.Мікроекономіка : навч. посіб. - Харків : УкрДУЗТ, 2022. - 305 с

16. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл. С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 176 с.
17. Мікроекономіка: Підручник / [В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, А. І. Ігнатюк та ін.] / За ред. Базилевича В. Д. К.: Знання, 2017. 677 с. (Класичний університетський підручник).
18. Мікроекономіка. Навчальний посібник / За ред. В.В. Козюка, Р.М. Березюка, О.П. Шиманської. Тернопіль, 2017. 495 с.
19. Мікроекономіка : навч.-метод. посіб. : рекомендовано МОН України / О.В. Калініченко, Л.М. Березіна. - Київ : Центр учб. літ., 2016. - 472 с.
20. Павленко І. М. Мікроекономіка: Навч. посібник. К, 2019. 286 с.
21. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд.; пер. з англ. А. Олійник і Р. Скільський. К.: Основи, 2018. 646 с.
22. Пода А.К., Вашків О.П., Куц Л.Л. Мікроекономіка: Навч. посібник. - К: ІСДО, 2020. 156 с.

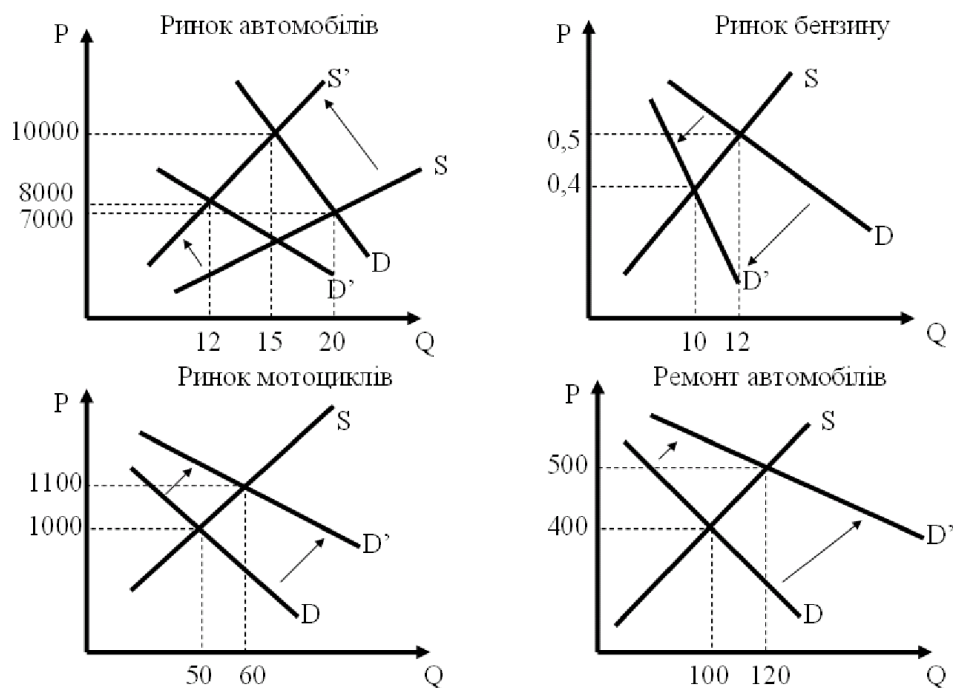
1. Поняття загальної рівноваги

Часткова рівновага – рівновага, що складається на окремому ринку і означає встановлення рівноважної ціни та рівноважного обсягу продукції під впливом тих факторів, які діють лише для даного ринку. Рівновага на окремому ринку залежить від рівноваги на інших ринках.

Загальна ринкова рівновага передбачає формування рівноважної ціни та рівноважного обсягу продукції на даному ринку з урахуванням змін рівноважного стану на всіх інших ринках.

Досягнення загальної рівноваги – результат впливу зміни на одному ринку на всі інші ринки, у тому числі й на той ринок, з якого почався рух.

Взаємозв'язок ринків в економіці

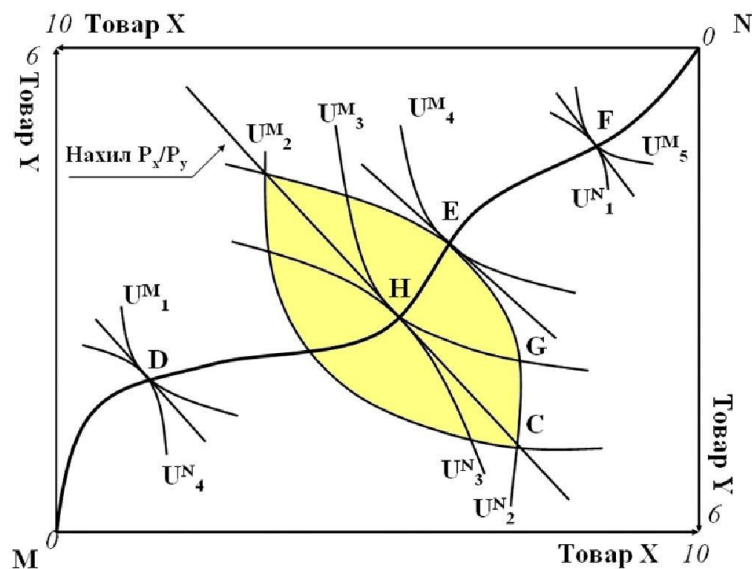
Рівноважні ціни і кількості визначаються з урахуванням ефекту зворотного зв'язку.

Ефект зворотного зв'язку – зміна ціни і кількості товару на певному ринку у відповідь на зміни цін, що виникають на пов'язаних з ним ринках.

Основою для оцінки економічної ефективності функціонування ринкової економіки є **критерій Парето**.

Критерій Парето – економічна ефективність суспільного господарства зростає тільки в тих випадках, коли підвищення добробуту одних не супроводжується зниженням добробуту інших членів суспільства.

2. Ефективність обміну Ефективність обміну в діаграмі Еджуорта

Діаграма («ящик») Еджуорта суміщає дві системи координат: одна для споживача М (початок системи координат у нижньому лівому кутку), інша система – для N (початок системи координат у правому верхньому кутку). Довжина і висота ящика визначаються заданою кількістю кожного з благ. Будь-яка точка на діаграмі матиме чотири координати і відбиватиме варіант розподілу двох благ між двома учасниками.

Припустимо, початковий розподіл представлено точкою С. Для кожного з учасників можна побудувати його криві байдужості. Початковий розподіл благ, представлений точкою С, не є найкращим щодо обох споживачів. Якщо споживач М запропонує споживачу N певну кількість блага X в обмін на певну кількість блага Y, то обоє підвищать свій добробут. Лише тоді, коли розподіл благ після обміну представлятиме точку, що є **точкою дотику певної пари кривих байдужості обох споживачів**, подальше підвищення їх добробуту за рахунок обміну є неможливим. Тим самим буде досягнуто **Парето-ефективності в обміні**.

Парето-ефективність в обміні означає, що за рахунок перерозподілу заданої кількості благ між споживачами не можна підвищити добробут хоча б одного з них, не знижуючи добробуту інших.

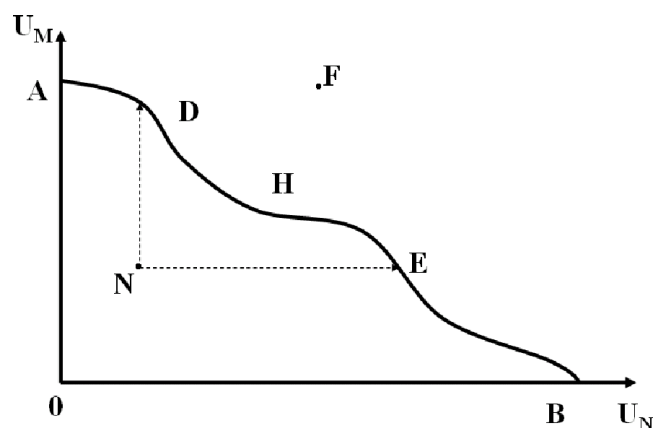
Формальною ознакою існування Парето-ефективності в обміні є досягнення рівності: $MRS^M_{X,Y} = MRS^N_{X,Y}$ (кути нахилу кривих байдужості характеризують граничну норму заміни обох благ). Дотик кривих байдужості означає рівність граничних норм заміщення і в загальному вигляді це означає, що співвідношення цін товарів що обмінюються, є однаковими для всіх учасників угоди $MRS^M_{X,Y} = P_X/P_Y = MRS^N_{X,Y}$. Оскільки одну і ту ж кількість благ можна по-різному розподілити між споживачами, то кожному фіксованому обсягу благ відповідає множина Парето-ефективних станів в обміні.

Крива контрактів – лінія, що проходить через всі точки дотику кривих байдужості в «ящику» Еджуорта; множина точок, що відповідають розподілу благ, після яких взаємовигідний обмін втрачає смисл, оскільки неможливі подальші взаємовигідні угоди.

Кожна точка кривої контрактів показує **максимально можливий рівень задоволення потреб одного споживача при заданому рівні задоволення потреб іншого**. Кожна точка на кривій контрактів є вищою не абсолютно, а відносно: тільки щодо точок, які лежать поза кривою контрактів.

Рух у напрямку до кривої контрактів підвищує загальний добробут. Рух уздовж кривої контрактів лише перерозподіляє добробут між учасниками угоди. На лінії контрактів виконується рівність $MRS^M_{X,Y} = MRS^N_{X,Y}$.

Крива контрактів представлена як крива споживчих можливостей ADHEB.

Точка В відображає максимальну корисність для споживача N, а точка А – максимальну корисність для споживача М. Точка N характеризує неефективний розподіл продуктів. Будь-які операції всередині DNE поліпшують становище сторін. Переміщення в точку Е поліпшує становище споживача N, не погіршуючи становище споживача М. Рух у точку D поліпшує становище споживача М, залишаючи без змін становище споживача N. Точка Н поліпшує становище обох. Точка F характеризує більш високу корисність для обох споживачів, однак при даних запасах благ її поки що досягти не можна.

3. Ефективність виробництва

Виробництво є ефективним, за Парето, якщо при заданих обсягах виробничих ресурсів за рахунок їх перерозподілу не можна збільшити виробництво хоча б одного блага без зменшення виробництва інших благ.

Закон Вальраса визначає залежність між окремими ринками за умов досконалої конкуренції: **сума вартостей надлишкового попиту на всіх ринках має дорівнювати нулю.**

Висновки із закону Вальраса стосовно досконалих ринків:

а) якщо на одному з ринків має місце надлишкова пропозиція, то на іншому – надмірний попит;

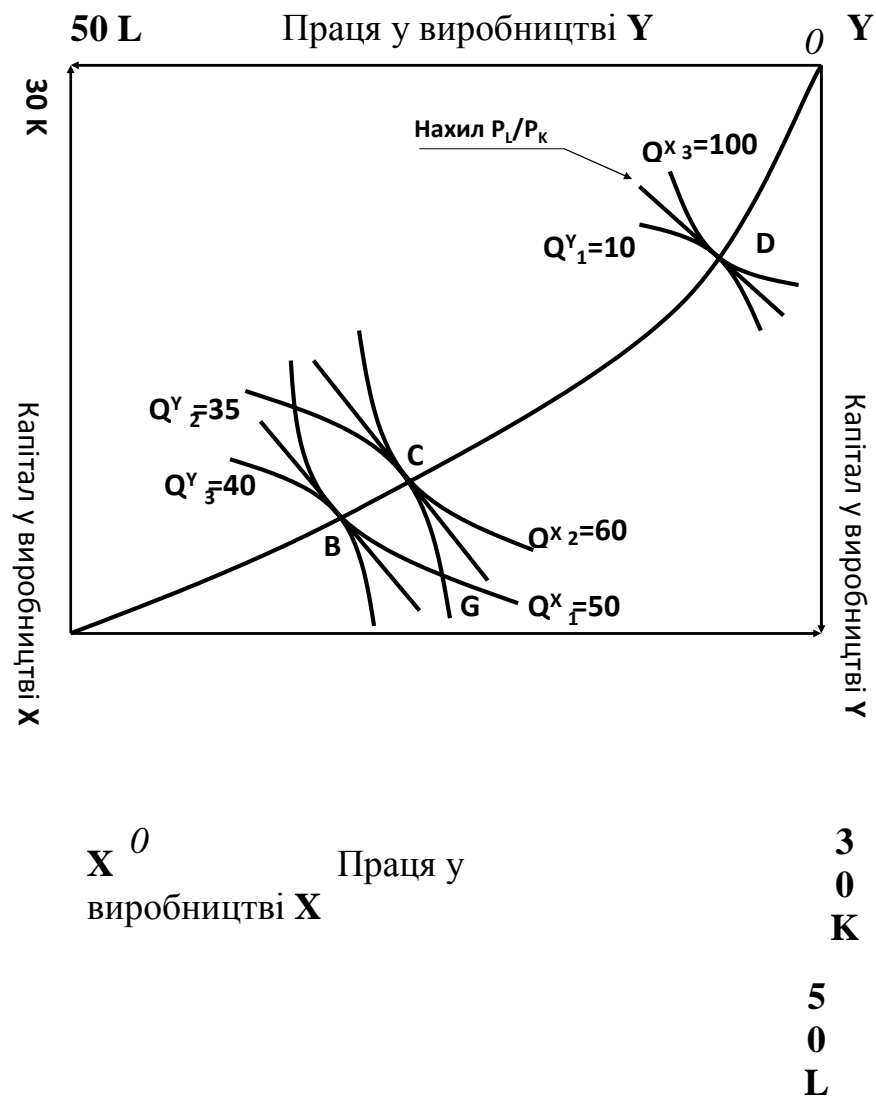
б) якщо один ринок перебуває у стані рівноваги, то й інший ринок також перебуває у ній.

Припустимо, для виробництва благ X і Y використовуються два взаємозамінних фактори – праця (L) і капітал (K). Обсяги капіталу і праці задано, відома технологія виробництва кожного з благ. Для досягнення **Парето-ефективності у виробництві** при розподілі праці і капіталу між виробництвом обох благ використаємо діаграму Еджуорта.

Початок координат для виробництва блага X – лівий нижній кут, а початок координат для виробництва блага Y – правий верхній. Нижня вісь абсцис – праця, яка витрачається на виробництво X , а ліва вісь ординат – капітал, що зайнятий у виробництві X . Верхня вісь абсцис – праця, що використовується у виробництві блага Y , а права вісь ординат – капітал у виробництві блага Y . Технологія виробництва блага X – сімейство ізоквант у системі координат (K_X, L_X) . Технологія виробництва блага Y – сімейство ізоквант у системі координат (K_Y, L_Y) . Будь-яка точка в «ящику» Еджуорта представляє шість параметрів: кількість капіталу і праці, що використовуються при виробництві кожного з благ, та обсяги їх виробництва. Точки дотику ізоквант з виробництва блага X і Y дозволяють знайти ефективні виробничі рішення. Нахил будь-якої ізокванти в даній точці характеризує граничну норму технологічного заміщення капіталу працею.

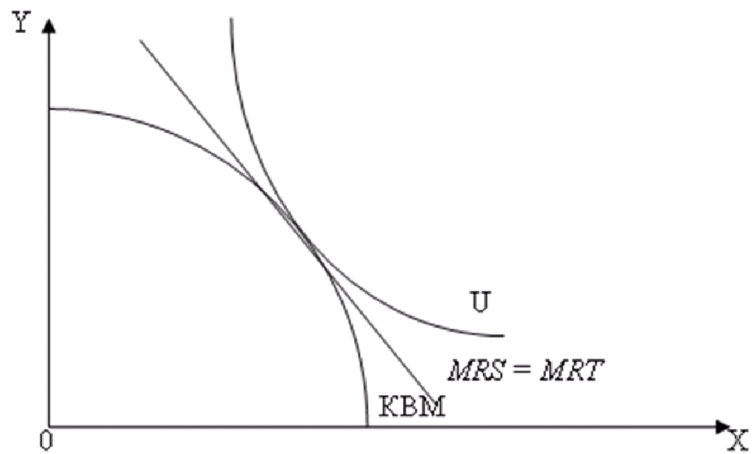
Формальною ознакою досягнення Парето-ефективності у виробництві є рівність $MRTS_{L,K}^M = MRTS_{L,K}^N$, тому що в точках дотику

ізокванти мають один і той самий нахил.

Крива виробничих контрактів – крива, що містить усі технічно ефективні варіанти використання наявних ресурсів.

Для економічного аналізу криву контрактів можна зобразити у вигляді кривої виробничих можливостей.

Нахил кривої виробничих можливостей дорівнює **граничній нормі трансформації (MRT)**, яка показує, від виробництва скількох одиниць блага X треба відмовитись для збільшення виробництва блага Y на одиницю (за даних обсягів ресурсів та незмінних технологіях): $MRT = -\Delta Y / \Delta X$.

Оскільки граничні витрати блага X виражаються у відмові від додаткової одиниці блага Y , то $MC_X = -\Delta Y$, а граничні витрати блага Y – у відмові від додаткової одиниці блага X , то $MC_Y = -\Delta X$. Звідси:

$MRT_{X,Y} = -\Delta Y / \Delta X = MC_X / MC_Y$. Випуск буде ефективним, якщо він одночасно максимізуватиме корисність покупців і не виходитиме за межі ресурсів, які є, тобто лежатиме на межі виробничих можливостей.

Межа виробничих можливостей і крива байдужості, що відображає максимальний рівень задоволення потреб, матимуть тільки одну загальну точку – точку дотику. У цій точці **гранична норма заміщення дорівнюватиме граничній нормі трансформації:**

$MRS = MRT$.

Оскільки $MRS_{X,Y} = P_X / P_Y$, а $MRT_{X,Y} = MC_X / MC_Y$, то можна зробити висновок, що ефективність випуску диктує певні вимоги до цін. Вони повинні одночасно відображати і граничну корисність для споживача, і граничні витрати виробника. Лише в умовах досконалої конкуренції ціни відповідають цим вимогам.

4. Поняття про зовнішні ефекти. Негативні та позитивні зовнішні ефекти

Зовнішні ефекти або екстерналії – це **побічні наслідки економічної діяльності**, які не регулюються ринком і впливають на інтереси третіх осіб як у сфері виробництва, так і у сфері споживання. Концепція зовнішніх ефектів була розроблена англійським економістом А.Пігу.

Зовнішні ефекти залежно від сфери прояву:

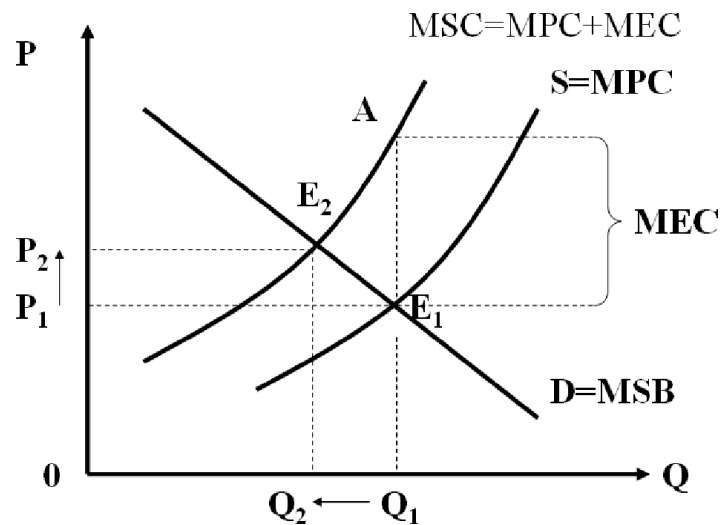
- **у сфері виробництва**, коли один виробник впливає на діяльність іншого;
- **у сфері споживання**, коли один споживач впливає на рівень корисності іншого;
- **між виробництвом та споживанням**, коли господарська діяльність виробника впливає на добробут споживачів;
- **між споживанням та виробництвом**, коли споживання індивідів впливає на господарську діяльність фірм.

Зовнішні ефекти залежно від **характеру впливу одних мікроекономічних суб'єктів на інших**:

- **негативні** зовнішні ефекти виникають, коли діяльність одних суб'єктів завдає шкоди іншим;
- **позитивні** зовнішні ефекти створюють додаткову вигоду для третіх осіб, які не сплачують за неї відповідному споживачу або виробнику.

Негативні зовнішні ефекти. В умовах негативних екстерналій **ринкова рівновага не є ефективною**, їх вплив призводить до додаткових витрат третіх осіб, знижує результативність конкурентного розподілу ресурсів. Виробник, діяльність якого спричиняє негативний зовнішній ефект, виробляє за кривою пропозиції, яка відповідає його **граничним приватним витратам $S=MPC$** . Оскільки він не сплачує за шкоду, яку завдає третім особам, і не несе витрат, пов'язаних з усуненням негативного ефекту, його **крива MPC розташована нижче кривої граничних суспільних витрат MSC** , які включають витрати на очищення забрудненого середовища, або **граничні екстернальні (зовнішні) витрати (MEC): $MSC=MPC+MEC$** .

Приватний виробник обирає оптимальний обсяг випуску за правилом $MPC=MSB$ (граничні приватні витрати = граничним суспільним вигодам), тому виробляє обсяг більший, ніж суспільно оптимальний, за нижчою рівноважною ринковою ціною.

Вплив негативного ефекту, спричиненого діяльністю одного виробника на стан іншого, породжує в останнього додаткові витрати, пов'язані з необхідністю усунення негативного впливу. Рівноважна ціна на його продукцію зростає, а обсяг продажу скорочується. В точці E_2 повністю не ліквідовуються наслідки забруднення навколишнього середовища, тому що забруднення є пропорційним обсягу виробництва, а обсяг виробництва в точці Q_2 не дорівнює нулю. Однак шкода від забруднення суттєво зменшується.

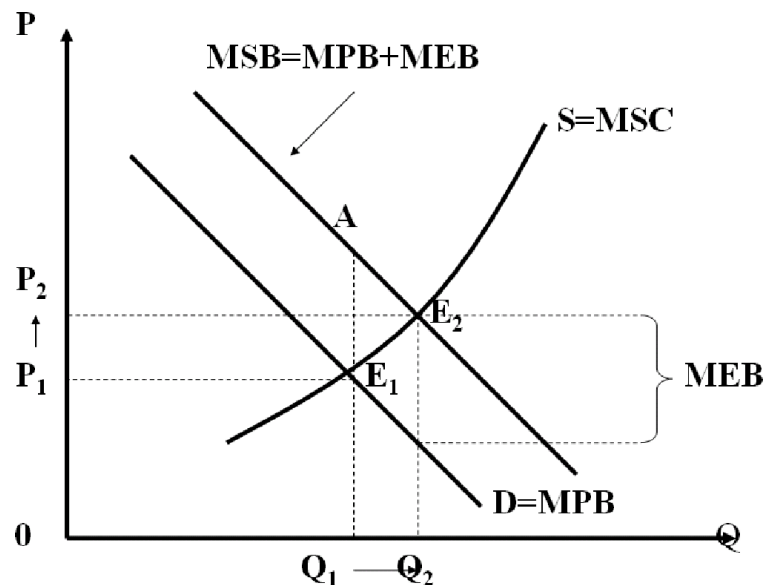
Площа трикутника AE_1E_2 показує втрати ефективності, які пов'язані з тим, що граничні приватні витрати опинилися нижче граничних суспільних витрат. Негативний зовнішній ефект призводить до того, що економічне благо продається і купується в більшому, порівняно з ефектом, обсязі, тобто має місце перевиробництво товарів і послуг з негативними зовнішніми ефектами.

Виробництво, пов'язане з негативними зовнішніми ефектами, призводить до неефективного використання ресурсів економіки. Виробник – забруднювач штучно використовує надлишкові ресурси, а інший виробник недоотримує їх і випускає менше продукції порівняно з ефективним випуском. У результаті

структура економіки виявляється неефективною ($MRS=MRT$), її можна поліпшити, усунувши вплив негативного зовнішнього ефекту за допомогою державного регулювання

Позитивні зовнішні ефекти. У випадку позитивного зовнішнього ефекту у виробництві суспільні витрати MSC менші, ніж приватні MPC на всіх обсягах випуску, суспільно оптимальна кількість продукції більша, а її ціна нижча порівняно з рівноважними ринковими. Такий позитивний зовнішній ефект називається **технологічним переливом**.

Уряду доцільно надати субсидії таким виробникам на величину різниці між приватними і суспільними граничними витратами. Це

дозволить зрушити криву пропозиції $S=MPC$ праворуч і збільшити рівноважну кількість продукції до суспільно оптимальної.

Для виробника, діяльність якого пов'язана зі створенням позитивного зовнішнього ефекту, рівноважна ринкова ціна відображає лише цінність даного товару для його споживачів (MPB) і не відображає додаткової зовнішньої вигоди (MEB). З точки зору суспільства було б доцільно збільшити виробництво цього товару. Якби споживачі сплачували за додаткову вигоду, то ціна товару була б вищою і відображала б не граничну приватну, а граничну суспільну вигоду (MSB): $MSB=MPB+MEB$.

У разі впливу позитивного зовнішнього ефекту, створеного одним виробником на іншого, останній має можливість значно знизити свої граничні приватні витрати, його пропозиція зростає. З точки зору суспільства фірма, яка користується позитивним ефектом, не тільки завищує обсяг виробництва, але й занижує ціну. А фірма, що продукує позитивний ефект, недоодержує виторгу і прибутку.

Ринкова рівновага E_1 встановлюється в точці перетину граничних приватних вигод і граничних суспільних витрат: $MPB=MPC$. Але граничні суспільні вигоди більші за граничні приватні вигоди на величину граничних зовнішніх вигод. Тому ефективна для суспільства рівновага досягалася б у точці перетину граничних суспільних вигод і

витрат, тобто в точці E_2 . Ефективність збільшується на площу трикутника AE_1E_2 .

Позитивний зовнішній ефект призводить до того, що економічне благо продається і купується в меншому, порівняно з ефективним, обсязі, тобто має місце недовиробництво товарів і послуг із позитивними зовнішніми ефектами.

Методи корегування наслідків зовнішніх ефектів: прямі (адміністративні) – заборони або встановлення обмежень (нормативів) на викиди речовин, які забруднюють довкілля, запровадження штрафних санкцій; **ринкові** – встановлення прав власності на ресурси та вільний обмін цими правами, запровадження корегуючих податків і субсидій, продаж дозволів на викиди.

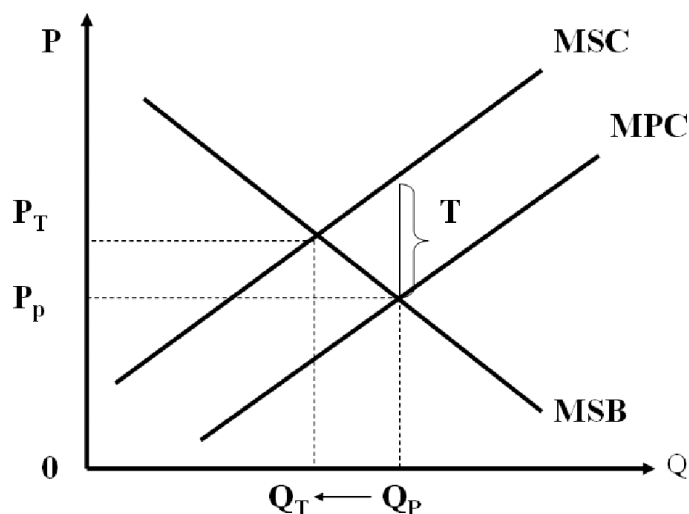
Інтерналізація або трансформація зовнішніх ефектів – переведення ринковими методами додаткових суспільних витрат або вигод з зовнішніх ефектів у приватні внутрішні витрати чи вигоди окремої фірми, оптимізація розподілу ресурсів, сприяння здешевленню суспільного виробництва продукції.

Методи інтерналізації негативних зовнішніх ефектів: **податок та субсидія Пігу**, ідея яких полягає у доведенні приватних граничних витрат до рівня суспільних.

Корегуючий податок (податок Пігу) на виробника негативного зовнішнього ефекту встановлюється в розмірі, що дорівнює граничним $T = MEC$, де T – розмір корегуючого податку.

Тоді $MPC + T = MSC$, і крива граничних приватних витрат з урахуванням податку Пігу збігається з кривою граничних суспільних витрат. Це призводить до скорочення виробництва продукції з негативними зовнішніми ефектами до оптимального рівня $Q_T = Q_S$.

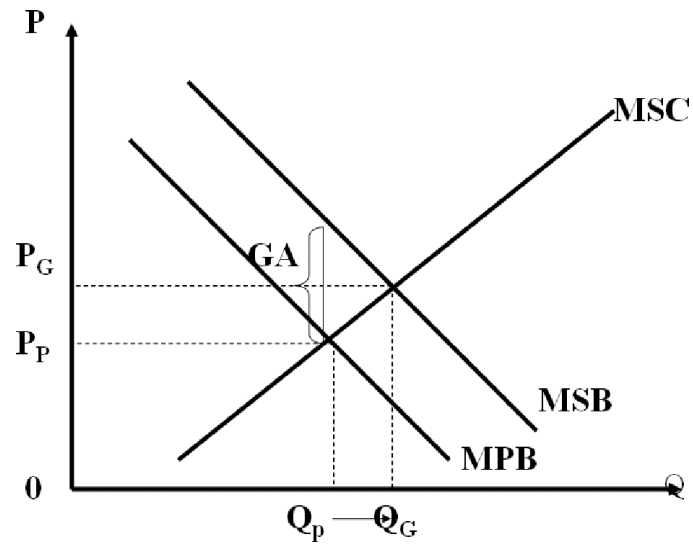
Корегуюча субсидія встановлюється в розмірі, що дорівнює

граничній зовнішній вигоді на кожному одиницю продукції з позитивними зовнішніми ефектами, що виробляється: $G = MEV$, де G – розмір

корегуючої субсидії.

Тоді $MPB+G=MSB$, і крива граничної приватної вигоди з урахуванням такої субсидії збігатиметься з кривою граничної суспільної вигоди. Це призведе до зростання виробництва продукції з позитивними зовнішніми ефектами до ефективного щодо розміщення ресурсів рівня $Q_G=Q_S$.

Не завжди інтерналізація зовнішніх ефектів потребує втручання держави.

У випадку визначеності прав власності і можливості обміну цими правами покращенню ситуації сприяють приватні рішення, а ринок може самостійно справитись з проблемами зовнішніх ефектів.

Коли приватні сторони мають можливість досягти згоди і не несуть надмірних додаткових витрат з розподілу ресурсів, то вони здатні укласти взаємовигідну угоду і досягти ефективного результату. Результативність угоди залежить від рівня **трансакційних витрат** – витрат на укладання угод, пов'язаних зі встановленням прав власності.

Суть теореми Коуза полягає в тому, що, якщо права власності чітко визначені, то позитивні чи негативні зовнішні результати можуть вирішуватись між зацікавленими сторонами без втручання держави.

5. Суспільні блага

Суспільне благо – благо, яке споживається колективно всіма громадянами незалежно від того, чи платять люди за нього, чи ні.

Властивості суспільних благ:

1) відсутність конкуренції у споживанні.

Корисність окремого індивіда зі збільшенням чисельності споживачів не зменшується. За певного обсягу суспільного блага зростання чисельності споживачів не веде до збільшення ринкового забезпечення цим благом. Це означає, що **граничні витрати на надання блага додатковому індивіду дорівнюють нулю.** Суспільні блага є **неподільними**, їх не можна розподілити на одиниці споживання і продати частинами. Неможливо диференціювати індивідів згідно з обсягами споживання такого блага. Постачальник не в змозі встановити відносини з кожним окремим споживачем. **Обсяг суспільного блага, котрий отримуватиме кожен споживач, буде однаковим.**

2) відсутність виключення зі споживання. Немає технічної можливості позбавлення доступу до споживання окремих споживачів або це є економічно не вигідним. **«Проблема безбілетника»** полягає в тому, що раціональний індивід за умови, коли його не можна виключити зі споживання через те, що він не робить внесків у набуття суспільного блага, відмовиться робити будь-які внески, віддаючи перевагу безплатному споживанню.

Види суспільних благ:

– **чисті суспільні блага** характеризуються неподільністю, невинятковістю (неможливістю виключення будь-кого із користування даним благом) і неконкурентністю – неможливістю перешкодити

споживати це благо людям, які не заплатили за нього;

– **недосконалі блага** характеризуються обмеженими можливостями використання, зумовленими географічним положенням або необхідністю мати ще додаткові приватні блага.

Класичні приклади суспільних благ: установлення і підтримання громадського правопорядку, – забезпечення національної безпеки та оборони, – освіта, наукові дослідження, природоохоронні заходи та ін.

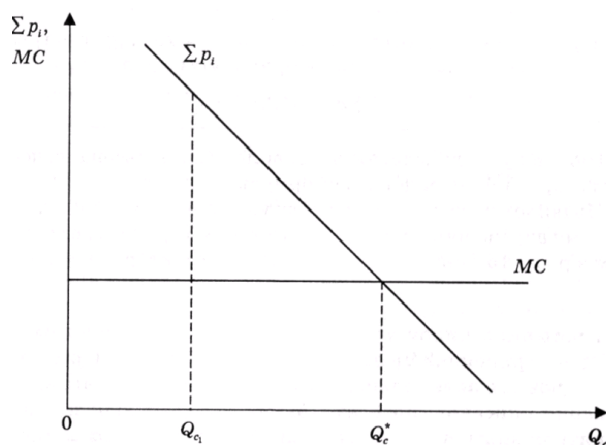
Особливим різновидом суспільних благ є спільні ресурси (родовища корисних копалин, дикі тварини і риби в океанах і морях), які також характеризуються невинятковістю, але викликають суперництво – використання їх однією людиною зменшує можливості споживання інших людей.

Суспільне благо не може бути розподіленим на одиниці споживання і бути проданим частинами. Споживання суспільних благ є колективним, однак індивідуальна корисність під цього споживання є різною.

Оптимум у забезпеченні суспільних благ. Оптимальним є такий обсяг надання суспільного блага, котрий відповідає умові досягнення оптимуму Парето, тобто коли завдяки споживанню суспільного блага досягається такий рівень добробуту членів суспільства, за якого вже неможливо покращити будь-чий добробут, не погіршуючи становище інших членів суспільства.

Сукупний попит на суспільне благо визначатиметься тим, скільки індивіди згодні сплатити за одну й ту саму кількість блага (сукупний попит на суспільне благо визначається шляхом вертикального додавання попитів індивідів).

Крива попиту на суспільне благо буде значно крутішою за криві індивідуального попиту. Прийнято вважати, що граничні витрати надання суспільного блага є постійними. Крива пропозиції буде горизонтальною.

Оптимальний обсяг суспільного блага досягається у точці рівності суми індивідуальних граничних готовностей до платежу (крива індивідуального попиту ($\square p_1$) та граничних витрат (MC)).

Умови оптимального забезпечення суспільного блага: **Сума граничних**

готовностей до платежу за суспільне благо має дорівнювати граничним витратам його надання: $\sum p_i = MC$ – правило Самуельсона, яке визначає умову оптимальності у вартісному вираженні, воно може бути також подане через концепцію оптимальної структури економіки: $\sum MRS_i = \sum MRT$.